

מתורתו של צדיק אביר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בבואור פשט מצוות התורה וענייני עבודת השי"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת תולדות ה'תשפ"ב

עיקר תולדותיהם של צדיקים - מעשים טובים

ואלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (בראשית כה ט). יש לדקדק, דפתח בתולדת יצחק, והפסיק ואמר אברהם הוליד את יצחק ולא הזכיר תולדות יצחק. ואפשר לרמוז, משום דקיימא לן עקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, כמו שפרש רש"י גבי 'אלה תולדות נח' (שם ו ט), וגם כאן בא לרמוז, ואלה תולדת יצחק, ומה הוליד, אברהם הוליד את יצחק, כלומר הרואה את יצחק בקדושה וענוה ויראת ה' ואהבתו, היה אומר לא יצא זה כי אם מאברהם, שכן הם מדותיו. נמצא לא הזכיר הכתוב כי אם מעשים טובים של יצחק, שהם עקר תולדות הצדיקים:

(פיתוחי חותם פרשת תולדות)

ה', בוטח בחדש ה' ואינו חושש לשום ענין מעניני העולם, ומתפרנס בצמצום ואינו מבקש שום יתרה, רק מחשב עצמו כעניים דעלמא. ומי הביאו לידי מדה זו, חשב בדעתו צער אותו עולם, ומה יהיה בצער הגוף והנפש, ואותו העולם הוא העקר, ואף אם יצטער האדם בזה העולם בפרנסה וכיוצא, הזמן קצר, ובאותו עולם הארץ ימצא מנוחה ושלווה לאריכות ימים. לא כן אם יטרח בעולם הזה בשביל הנאת גופו, אין לו כי אם הנאה מועטת לפי שעה, ובאותו עולם יהיה בעניות שאין כמוהו בעניות, וביסורין קשים ומרים אשר אין כמוהם יסורין, ובזמן ארץ. ולפיכך, אם מפתה יצר הרע לאדם בשביל עניות וצער זה העולם, הוא אומר לו, יש לו עניות וצער יותר מזה ולזמן ארץ, מוטב אסבל צער מועט לזמן מועט מלסבל צער מרבה לזמן מרבה:

(פיתוחי חותם פרשת שמות)

צדיקים שמחים במלחמת היצר וביסורים

עכשו בא לומר, דמה שרודף יצר הרע וגונדא דילה אחר האדם בכל יום לפתותו להחטיאו, ובכל יום מתחדש עליו, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לו לב) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו'. והצדיק נלחם בכל יום עם יצר הרע, וצער גדול יש לו במלחמת יצר הרע בכל יום. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל במדרש (ב"ר ט ה), מפני מה צדיקים מתים, אלא כל זמן שהם חיים הם נלחמים ביצרם, כיון שהם מתים הם נחים, שנאמר (איוב ג יז) 'ושם ינחו יגיעי כח, דינו מה שיגענו'. והנה המלחמה הזאת שגלחם האדם עם היצר הרע, היא הגורמת לו ללמד תורה לשמה ולהתפלל תפלה כראוי ולקיים מצוות כראוי, שאם לא נלחם עם היצר הרע והכניעו, אינו יכול לקיים המצוות:

וזהו שאמר טוב לי כי עניתי, דהיינו, על ידי מלחמת יצר הרע שאני נלחם עמו, דזה העניי לטובתי, למען אלמד חקיק, דעל ידי זה אני לומד תורה ומקיים מצוות עשה שהם חקיק: אי נמי טוב לי כי עניתי, כפי מה שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות ה), דג דברים אינם באים אלא על ידי יסורין, שנאמר (תהלים צד יב) 'אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו'. ובא לומר טוב לי העניי של היסורין ואני שמח בהם, שעל ידי זה אזכה לדעת תורתך, וזהו שאמר למען אלמד חקיק: (אלף בינה אות ט"ז)

המקבל את הברכות יקבל את התורה

והנראה לפי עניינת דעתנו בזה אם אפשר ובעיני ה' יכשר, דיצחק אבינו עליו השלום רוח הקדש שורה עליו כידוע, והיה יודע שעתידיה תורה לנתן לזרעו, דהיינו אחד מבניו עתידים בניו לקבל תורה, והיה יודע שיעקב איש תם ויושב אהלים, ועשו היה מכבדו כראוי. והברכה הזאת שרצה יצחק לברך היא הכנה לקבלת התורה, שמי שיזכה לברכה זו הוא שיזכה לקבלת התורה. ויצחק

הצדיק ממועט הנאתו מהעוה"ז, ושכרו בעוה"ב

מה עושה האיש הקדוש אשר חשקה נפשו בעבודת

(דורש טוב, דרוש ג' לנפטרים)

אוהב את עשו, כידוע:

ומכל מקום, כיון שבִּרְכָה זו שרצה לברך היא הכנה לקבלת התורה, נסתפק יצחק אם זרע עשו הוא שראוי לקבל התורה או זרע יעקב. וכיון שהוא אוהב את עשו יותר, אמר, אעשה הכנה זו לעשו, אם הוא ראוי לקבלת התורה זכה בברכה, ואם אינו ראוי לקבלת התורה לא יזכה בברכה. ולהכי לא ברכו בתחלה תקף ומיד בלי הבאת המטעמים, דכיון דברכה זו הכנה לקבלת התורה, נסתפק לו שמא יעקב הוא שראוי לקבלת התורה, ולפיכך נתחכם ואמר לו שיביא ציד ויעשה לו מטעמים, ובזה יראה, אם רצון ה' שזרע עשו הוא שראוי לקבל התורה ילך עשו וימצא ציד ויעשה מטעמים כאשר אהב, ולא יתגלה הדבר ליעקב ויקדימו. ואם יהיה שום עכוב בדבר, כגון שלא ימצא ציד, או אם יתגלה הדבר ליעקב ויקדימו במרמה ויקח הברכות, בזה ידע כי רצון ה' לתן התורה לזרע יעקב דוקא, לפיכך תלה הברכות בצידה. ועשה יצחק הדבר באזהרה גדולה לעשו שלא ישמע הדבר לזולת, ובזה יראה, אם מאת ה' נהיה הדבר שהתורה ראויה לזרע עשו, לא יהיה שום עכוב לעשו בצידה, וגם לא יתגלה הדבר ליעקב ויקדים ויקח הברכות. וכל זה מובן מהפסוקים [וכו']:

רבקה הבינה את כוונת יצחק

ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו וגו'. ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר. הביאה לי ציד וגו'. ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך (בראשית כו ה-ט). הנה רבקה ברוח הקדש שבה הבינה דעת יצחק, ואמרה, אם פונתו לברך עשו בהחלט, למה לא יברך אותו תקף ומיד, ולמה תלה לו הברכות בצידה, ולמה לא רצה לצוות לו בפני שום אדם. אלא ודאי זה הכנה לתורה, ורצה יצחק, כיון שנסתפק לו הדבר מי ראוי לקבלת התורה, לעשות נסיון בדבר, אם לא יהיה שום עכוב לעשו ולא יתגלה הדבר ויקדימו יעקב, אז עשו הוא הראוי, ואם לא היה ראוי, יטל יעקב הברכות:

כיון שנודע לה הדבר הבינה שרצון ה' שיעקב יתברך

וזהו שאמר ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו, בינו לבינו ביחוד, שלא ישמע הדבר לזולת, והבינה דעת יצחק כדכתבנו, שעם כל מה שגזר יצחק, אפלו הכי נתגלה הדבר ליעקב וקדם ונטל הברכות, בודאי שמאת ה' היתה לו, והוא שראוי לקבלת

התורה. וזהו שאמרה רבקה ליעקב הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך, כלומר, הוא מדבר לו ביחוד על דעת שאין שומע, ונראה לי בדעתו שאם יש שומע ויתגלה הדבר ויתקדים אתה לברכות ולא יכיר בך, זה סבה לך מאת ה' ותזכה לברכות ולתורה. ומכל מה שגזר אביך שלא ישמענו אחר, הנה אני שמעתי, ומדאני שמעתי, שמע מנה דרצון ה' שתזכה אתה בברכות ובתורה, לכן בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך, וזרז עצמך וקום וקדימו לעשו כדי שתזכה לברכות ולתורה, וקום מהר אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים, וקח לו לשתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה [וכו']:

רבקה רמזה ליעקב שבניו יקדימו נעשה לנשמוע

עוד אמר ותתן את המטעמים ואת הלחם אשר עשית בני יעקב (פסוק יז). דלכאורה תבת ביד מיתרת, דהיה לו לומר ותתן את המטעמים וגו' ליעקב וגו', אלא רמזה לו גם בזה דעתידים ישראל להקדים עשיה לשמיעה:

'מה זה מהרת' רמז שיקבל את הלוחות

וכשבא יעקב ליצחק ואמר לו שהוא עשו, אמר לו מה זה מהרת למצא בני ויאמר כי הקרה ה' אלקיך לפני (פסוק כ). רמז לו יצחק באמרו מה זה, שיזכה לקח הלוחות שכתוב בהם 'מזה ומזה הם כתבים' (שם לב טו), ואמר לו, ממה שמהרת למצא והבאת לי בלי שום עכוב, מזה ראיה שתזכה לקח הלוחות שכתוב בהם 'מזה'. והשיבו יעקב לפי דעתו, כי הקרה ה' אלקיך לפני, כלומר, זאת סבה מאת ה' שברשותו רצית לברך, לעשות הכנה לקבלת התורה, ומי שראוי לפני ה' הזמינו לברכה:

יעקב זכה גם בידי עשו לדון דיני נפשות

אחר כך אמר לו גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא (פסוק כא-כג). וכשממשו אמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו, נצנצה בו רוח הקדש ודברה בפיו, דשליטת הידיים שנתנה לעשו, עתיד זרע יעקב לזכות בחלק ממנה לדון דיני נפשות, ולפיכך אמר הקל קול יעקב, אף על גב דיעקב לא נתן לו רק קול התורה לעסק בה, מכל מקום נתן לו גם חלק מידי עשו לדון דיני נפשות. ולא תאמר שהכירו יצחק ליעקב, לךך אמר ולא הכירו:

אחר כך אמר ראה ריח בני כריח שדה (פסוק כז), לרמז על שעת מתן תורה שנתמלא כל העולם כלו בשמים מגן עזן:
(פיתוחי חותם פרשת תולדות)

חידה שבועית: איפה בפרשתנו אומר רבינו דיש רמז לדיח הבשמים שנתמלא כל העולם כולו

בשעת מתן תורה? (נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מדויקת וטלפון

למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבוד אביד יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עזו והדר:

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מדרש האביד יעקב ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עזו והדר".

פרשת שופטים:
הרב ישראל מאיר אלמשעלי
ממודיעין עלית.

